

Práce se věnuje z pohledu dějin evropské integrace málo známé, leč významné postavě. Francouzský politik Michel Debré (1912–1996) se zabýval evropskými otázkami už od dob druhé světové války a v 50. letech se aktivně účastnil debat o vznikajících evropských Společenstvích. Jeho stopa v procesu evropské integrace byla však dlouho vnímána jako jednoznačně negativní a Debré byl považován za pouhého vykonavatele de Gaullových záměrů. Přestože nemůže být sporu o tom, že Debré sdílel de Gaullově představy o nutnosti zařadit Francii po bok světových supervelmocí a nesouhlasil s evropským integračním procesem směřujícím k posilování nadnárodních institucí, jeho koncepce evropské spolupráce se vyvíjely nezávisle na de Gaullově vůli a v dějinách evropské integrace by jim měla být věnována větší pozornost. Oproti dosavadnímu výzkumu se práce snaží ukázat, že Debrého postoj k evropským otázkám se nevyvíjel náhlými skoky, které by nebylo možné uspokojivě zdůvodnit, ale naopak lineárně, přičemž změnám byly vystaveny pouze důrazy, které Debré přikládal některým oblastem (hlavní náplní evropské spolupráce, podobě specializovaných ne-národních úřadů, počtu členů Společenství aj.).

V práci definujeme tři osy, které významně ovlivňovaly Debrého činnost na evropské úrovni. Do značné míry byly zformovány už v době Debrého zapojení do odbojového hnutí za válečných let. Příklon ke Svobodné Francii a obdiv ke generálu de Gaullovi jsou první konstantou, jejíž nesporný vliv se po celou sledovanou dobu projevoval na Debrého postojích. „Gaullismus“ Debrému nabídnul i konkrétní rámec pro reformu francouzských institucí a státní správy, o níž Debré uvažoval už ve 30. letech a kterou považujeme za druhý neměnný rys Debrého názorů. Kritika slabosti francouzského politického režimu Čtvrté republiky, neomezené nadvlády parlamentu a nestálosti vládních kabinetů, představovala navíc oblast, v níž se Debrého názory téměř zcela shodovaly s představami Charlese de Gaulla. Třetí charakteristiku Debrého činnosti představuje koncepce „atlantského společenství“. Už v knize *Demain la paix* (1945) Debré rozvíjel představu o nutnosti spolupráce států, které leží na obou březích Atlantiku, a jeho orientace na širokou spolupráci Západu se výrazně prohloubila v prvních letech studené války.

Tyto tři konstanty je třeba hledat v pozadí Debrého „evropských“ aktivit. Po působení v de Gaullově poválečném kabinetu a souběžně s prací na vytváření nezávislého sárského státu se Debré zapojil do Evropského hnutí, zakládaného ve Francii po vzoru Velké Británie. Spolu s Reném Courtinem byl Debré hlavní postavou tohoto hnutí, které usilovalo o „unii“ mezi evropskými státy. V letech 1947–1950 se Debré podílel na vypracování odvážných plánů evropské spolupráce a počítal i s přenecháním určitých pravomocí národních států ve prospěch

společných institucí. Veškerý takový přesun ovšem podmiňoval vytvořením politického orgánu, který by zajistil legitimitu evropské organizace skrze volené představitele členských států. Jeho kritika zakládání ESUO, EHS a EURATOMu poukazovala právě na parcialitu nových Společenství a nebezpečí jejich deviace mimo demokratickou kontrolu. Není proto divu, že Debrého hlavním protivníkem v 50. letech byl Jean Monnet, jenž obhajoval postupnou, „sektorovou“ integraci.

V 50. letech se Debré zviditelnil jako nesmiřitelný kritik plánu na vytvoření Evropského obranného společenství a nesouhlasil ani s ostatními nadnárodními Společenstvími. Sám obhajoval vizi „unie evropských států“, pro niž vypracoval i dva konkrétní návrhy na znění zakládajícího paktu (v letech 1950 a 1953). Jako francouzský zástupce ve Shromáždění ESUO a i Shromáždění „ad hoc“, které připravovalo návrh Evropského politického společenství, se Debré často dostával do vášnivých sporů s ostatními představiteli členských států. Ve druhé polovině 50. let byla Debrého vystoupení stále více ovlivňována snahou dosadit generála de Gaulla zpět do čela Francie a kritika evropské politiky tak Debrému sloužila spíše pro pranýřování představitelů nenáviděné francouzské Čtvrté republiky.

Po roce 1958 se Debré nejprve stal ministrem spravedlnosti a později zastával po tři roky a tři měsíce funkci předsedy vlády. V této době se Debré přesvědčil o přínosech vytváření „společného trhu“ k hospodářské situaci Francie a několikrát výslovně ocenil ekonomické výsledky EHS. Debré se také aktivně podílel na vytváření francouzské pozice v otázce politické organizace Evropy. Podle dochované korespondence působil Debré zejména na generála de Gaulla, který jeho návrhy na podobu pravidelných schůzek hlav evropských států a vlád akceptoval. Oba muži se ovšem rozcházel v konkrétních opatřeních, jakými bylo např. otázka vstupu Velké Británie do EHS, který Debré obhajoval, či otázka vztahu k Adenauerovu Německu.